

OANA CHELARU-MURĂRUȘ, *Limbaje sectoriale. Texte și contexte*, București, Editura Universității din București, 2017, 274 p.

Anul editorial 2017 se încheie cu apariția unei lucrări valoroase de stilistică: *Limbaje sectoriale. Texte și contexte*, semnată de de Oana Chelaru-Murăruș, conferențiar la Departamentul de Lingvistică al Facultății de Litere, Universitatea din București.

Cartea de față este o continuare a preocupărilor cercetătoarei, specialistă în poetică și stilistică, analiza discursului și pragmatica discursului literar. Autoarea a publicat până în prezent zeci de articole de specialitate în reviste de profil sau în volume colective din țară și din străinătate și alte două volume de autor, *Nichita Stănescu – Subiectivitatea lirică. Poetica enunțării* (2000) și *Stereotipie și expresivitate – de la limba vorbită la textul poetic* (2007).

Lucrarea reunește preocupările de cercetare din ultimii ani ale Oanei Chelaru-Murăruș: argoul adolescenților, limbajul poetic, discursul parlamentar, sloganul manifestațiilor de stradă, limbajul jurnalistic actual, expresivitatea limbajelor orale și a limbajului culinar românesc, precum și politicile lingvistice privitoare la minoritățile etnice din România.

La fel ca în cazul celorlalte cărți și, în general, ca în cazul tuturor lucrărilor semnate de autoare, și volumului de față i se pot atribui etichetele de interdisciplinaritate, diversitate și inovație: interdisciplinaritate, prin coroborarea metodelor lingvistice de analiză cu cele din științele socio-umane sau din studiile de comunicare, diversitate, prin tipurile variate de limbaie care fac obiectul analizei, și inovație, prin recursul la teorii, metode sau concepte nefolosite până acum în lingvistica românească. De data aceasta, conceptul nou introdus de autoare este cel de *limbaie sectoriale*, deja consacrat în lingvistica italiană, unde denumeste varietățile de limbă condiționate de factorii socio-culturali și profesionali.

A recența, așadar, lucrarea de față presupune, mai întâi, o lectură multistratificată și, mai apoi, un demers extrem de minuțios, datorat, mai ales, diversității limbajelor analizate.

Autoarea găsește măsura potrivită și îmbină armonios elemente de stilistică sau poetică tradițională cu cele mai recente abordări din domeniul fiecărui limbaj pe care îl supune analizei în cele opt studii: (1) „*Muzici și faze*” lingvistice: *particularități de limbaj și comportamentul socio-pragmatic al adolescenților din romanul lui Ovidiu Verdeș* (pp. 9-80), (2) „*Semnele și nodurile*” limbajului figurativ: *comparațiile lui Nichita Stănescu* (pp. 81-102), (3) *Vocile străzii: sloganul și carnavalizarea protestelor colective din ianuarie-februarie 2012* (pp. 103-141), (4) *Pro domo sua: strategii retorice de autoapărare în discursurile parlamentare ale Elenei Udrea* (pp. 143-179), (5) *Antroponimie ludică în paginile revistei Academia Cațavencu* (pp. 181-191), (6) *Metafore alimentare în limbajele orale: de la figura semantică la metafora conceptuală* (pp. 193-204), (7) „*Mâncăm cu stil*”: *denumiri metaforice în limbajul culinar românesc* (pp. 205-215), (8) *National Minorities in Romania revisited. Language Policies and the Protection of the Linguistic (Human) Rights* (pp. 219-254).

În primul studiu, „*Muzici și faze*” lingvistice: *particularități de limbaj și comportamentul socio-pragmatic al adolescenților din romanul lui Ovidiu Verdeș*, Oana Chelaru-Murăruș operează o analiză atentă a romanului citat, din punct de vedere fonetic, lexical, morfosintactic și pragma-stilistic (pp. 15-60), în contextul teoretic mai larg al discursului literar și al socio- și psiholingvisticii (pp. 9-11, 11-14). Autoarea identifică unele coordonate pragmatice și sociolingvistice proprii oralității adolescente: mărci ale adresării (pp. 61-64), etichetarea și calificarea celorlalți (p. 64-67), autoreferința prin autoinvektivă/autoaspostrofare (pp. 67-68), dialogul alert și atitudinea necooperantă a vorbitorilor (p. 68-70), impolitețea cooperantă vs. impolitețea competitivă (pp. 70-72), umorul și ironia (pp. 72-73), variabila *gen* în vorbirea personajelor (pp. 73-77).

Al doilea studiu, „*Semnele și nodurile*” limbajului figurativ: *comparațiile lui Nichita Stănescu*, este o continuare a unui articol mai vechi al autoarei. Cadrul teoretic și metodologic al studiului de față este complex, deoarece Oana Chelaru-Murăruș se raportează atât la perspectivele

retorice privitoare la comparație (Aristotel și Quintilian) și la cele cognitive (George Lakoff și Mark Johnson), cât și la cele mai recente abordări, cum este cazul studiilor semnate de Michael Israel, Jennifer R. Harding și Vera Tobin (*On Smile*, 2004), pentru care comparația constituie un *fapt de limbaj*, fiind legată de o *schemă gramaticală limitată* (p. 82). În prima parte, autoarea analizează tiparele sintactice ale comparației identificate în poeziile lui Nichita Stănescu și ia în discuție extensia sintactică a comparantului nominal și extensia textuală a comparației, iar în a doua parte scoate în evidență funcția metatextuală și metapoetică a comparației și semantica acesteia. Analiza din partea a doua a studiului conduce la obținerea unor rezultate pertinente referitoare la particularitățile comparației în poetica stănesciană: în urma demonstrațiilor (pp. 93-101), autoarea ajunge la concluzia că funcția metatextuală și metapoetică a comparației reprezintă un mecanism de gândire (p. 101) și că, la nivel semantic, sunt caracteristice comparațiile concretizante și conceptuale (p. 101).

În al treilea studiu, *Vocile străzii: sloganul și carnavalizarea protestelor colective din ianuarie-februarie 2012*, autoarea abordează „o categorie de produse verbale care nu a făcut obiectul unor analize extinse în lingvistica românească” (p. 140). Oana Chelaru-Murăruș analizează sloganurile din iarna anului 2012 din perspectivă retorică și pragma-stilistică (pp. 104-106, 106-109, 114). În opinia sa, un asemenea demers presupune un grad ridicat de interdisciplinaritate, motiv pentru care dedică un subcapitol descrierii contextului socio-economic și politic, participanților și formelor de manifestare a protestelor (pp. 110-114). Cercetarea se concentrează asupra a trei chestiuni: tipologia sloganurilor raportată la scopurile acțiunii sociale/actele de vorbire pe care le performează (pp. 115-130), limbajul depreciativ și ofensator identificat în sloganuri (pp. 130-136) și, cum era de așteptat, expresivitatea limbajului sloganurilor (pp. 136-140). Autoarea consideră că nota distinctivă a acestora „(...) a fost inventivitatea stilistică a mesajelor individuale care *au exploatat indirect sau ironic mai multe tipuri de acte de vorbire* (jurământul, scuza, invitația ș.a.) și *mai multe formule textuale* (anunțul și sloganul publicitar, apelul de urgență, telegrama, știrea, rugăciunea ș.a.)” (p. 141).

În cel de-al patrulea studiu, *Pro domo sua: strategii retorice de autoapărare în discursurile parlamentare ale Elenei Udrea*, sunt analizate trei discursuri ale politicianului menționat (din 9, 23 februarie 2015 și 28 octombrie 2015), din perspectivă pragma-stilistică (pp. 143-146) și, mai ales, din cea a retoricii „reparatorii” a propriei imagini, teoretizate de B.L.Ware și Wil.A.Linkugel (1973), respectiv William L. Benoit (1995) (pp. 146-149). Din această ultimă perspectivă, autoarea identifică în cele trei discursuri, specii tipice de pledoarii *pro domo*, „(...) strategii retorice diverse, adaptate de la un moment la altul, ce indică o clară dinamică discursivă și forță de persuadare atât a publicului din sală, cât și a celui aflat la distanță” (p. 150). În opinia Oanei Chelaru-Murăruș, aceste strategii sunt: transcendența, atacul împotriva acuzatorului și autovictimizarea și promovarea unei autoimagini superlative (în primul discurs) (pp. 150-155), negarea, transcendența, autovictimizarea și dramatizarea sinelui (al doilea discurs) (pp. 156-159) și atacul împotriva acuzatorului, autovictimizarea, negarea faptelor, co-victimizarea și solidarizarea colegilor parlamentari (al treilea discurs) (pp. 159-165).

Al cincilea studiu, *Antroponimie ludică în paginile revistei Academia Cașavencu*, este o continuare a unui articol mai vechi. Autoarea abordează numele proprii din discursul jurnalistic contemporan și se concentrează asupra identificării funcțiilor pragma-stilistice ale acestora, analizând mai multe fapte de limbă: antroponime cu referent real (pp. 182-187), semnăturile jurnalistului: pseudonimele (pp. 187-188) și porecle și pseudonime create prin procedee ludice (pp. 188-191). În opinia sa, „(...) creațiile onomastice de tip ludic constituie marca distinctivă a revistei *Academia Cașavencu*. Acestea sunt parte componentă a strategiei satirice generale a revistei, antrenând resurse complexe ale limbii, ce apropie stilul jurnalistic de creația literară” (p. 191).

Următoarele două studii, *Metafore alimentare în limbajele orale: de la figura semantică la metafora conceptuală* și „*Mâncăm cu stil*”: *denumiri metaforice în limbajul culinar românesc*, continuă unele cercetări mai vechi privitoare la expresivitatea limbajului culinar românesc actual. Perspectiva centrală de analiză este cea a retorico-stilistică, dublată de cea a cognitivă, Oana

Chelaru-Murăruș raportându-se la teoria metaforei conceptuale, introdusă în lingvistică de George Lakoff și Mark Johnson (pp. 193-194, 205-206). În primul studiu, autoarea face unele observații privitoare la structura metaforelor culinare identificate în limbajele orale, în vreme ce în cel de-al doilea, valorificând rezultatele primului studiu și pe cele obținute în articole mai vechi, autoarea inventariază un număr semnificativ de metafore culinare, în spatele cărora identifică unele scheme metaforice conceptuale: *produsul culinar este o ființă umană* (pp. 212-213), *produsul culinar este un element al naturii* (pp. 213-214) și *produsul culinar 1 este produsul culinar 2* (pp. 214-215).

În fine, în ultimul studiu, *National Minorities in Romania revisited. Language Policies and the Protection of the Linguistic (Human) Rights*, Oana Chelaru-Murăruș revine asupra unor cercetări mai vechi din domeniul politicilor lingvistice referitoare la minoritățile etnice din România. Perspectiva de analiză este dată de cadrul general al sociolingvisticii, autoarea raportându-se la unele subdomenii ale acesteia, precum politici lingvistice, planificare lingvistică și bilingvism (p. 219). Oana Chelaru-Murăruș prezintă structura minorităților etnice din România și cadrul legislativ referitor la drepturile lingvistice ale acestora și arată că, în contextul integrării europene, România a înregistrat progrese vizibile în ceea ce privește implementarea unor reforme legislative și instituționale privind politicile lingvistice din acest domeniu.

Lucrarea Oanei Chelaru-Murăruș se revendică de la școala de stilistică bucureșteană, reprezentată de profesorul Ion Coteanu, căruia îi este de altfel dedicată. Meritul cel mai important al cărții constă în analizarea unor fenomene stilistice extrem de diverse. *Limbajele sectoriale* oferă o panoramă asupra diversității stilistice a limbii române actuale, autoarea întemeindu-și interpretarea pe cercetări solide, monografice. Densitatea informațiilor, limpezimea analizelor, bogăția și varietatea corpusurilor folosite, bibliografia atent selecționată (pp. 255-274) conferă lucrării sobrietate științifică, cartea dovedindu-se de un real interes pentru toți cei interesați de dinamica *limbajelor sectoriale* ale limbii române actuale.

drd. ALINA-GEORGIANA FOCȘINEANU
Facultatea de Litere,
Universitatea din București

JEFFREY KING, *Complex Demonstratives: A Quantificational Account*, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press, 2001, 207 p.

King's monograph is devoted to an innovative theoretical proposal for the semantics of complex demonstratives (CDs) – *i.e.* expressions made up of a demonstrative followed by a noun or by a restrictive clause, such as 'that man'/'that man who eats spaghetti'. The aim of the author is to show that the traditional account for this type of expressions is deficient and that a new approach, in favor of which he argues throughout the paper, succeeds in covering a wider range of linguistic data than the previous one.

The issue regarding the correct semantic analysis for CDs was first raised in the field of philosophy of language. The debate proceeded from two important observations: on the one hand, the presence of the demonstrative term pointed to a common treatment with that of simple demonstratives (SDs) as purely referential terms, but, on the other hand, the presence of the nominal component with descriptive content indicated that an appropriate analysis should be one similar to that of descriptive, quantifier groups. Up to King, the dominant approach was that of traditionalists who interpreted CDs as direct reference instruments based on their typical uses, but the author manages to demonstrate by analyzing a wide variety of contexts in which such structures occur that they can actually be interpreted as quantifiers. The essential difference between the two views lies in the contribution of the expressions to the propositional content. While the advocates of direct reference theories argued that the meaning of CDs is represented by